

Yhteiskunnan toimintalogiikan muuttaminen

Talouskasvusta talouslaskuun siirtymisen välttämättömyys

- Globaali näkökulma
- Ilmastonmuutos, lajikato, yleinen myrkyttyminen
- Kirjani: *KYLMÄ SUIHKU, Ilmastokatastrofin torjunta ja nopea yhteiskunnallinen muutos.* Into, Helsinki 2012 (täällä)
- Tuleva kirjani: *JÄIDEN LÄHTÖ, Yhteiskunnan olomuodon muutos*
- www.tammilehto.info

Johtava ilmastotutkija: kasvu alas

- Tyndall Centre for Climate Change Research - tutkimuslaitoksen johtaja Kevin Anderson:
”Tarvitsemme suunniteltua talouslamaa. Taloudellinen kasvu ei nykyisin sovi yhteen päästöjen vähentämisen kanssa” (The Times 2.10.09)

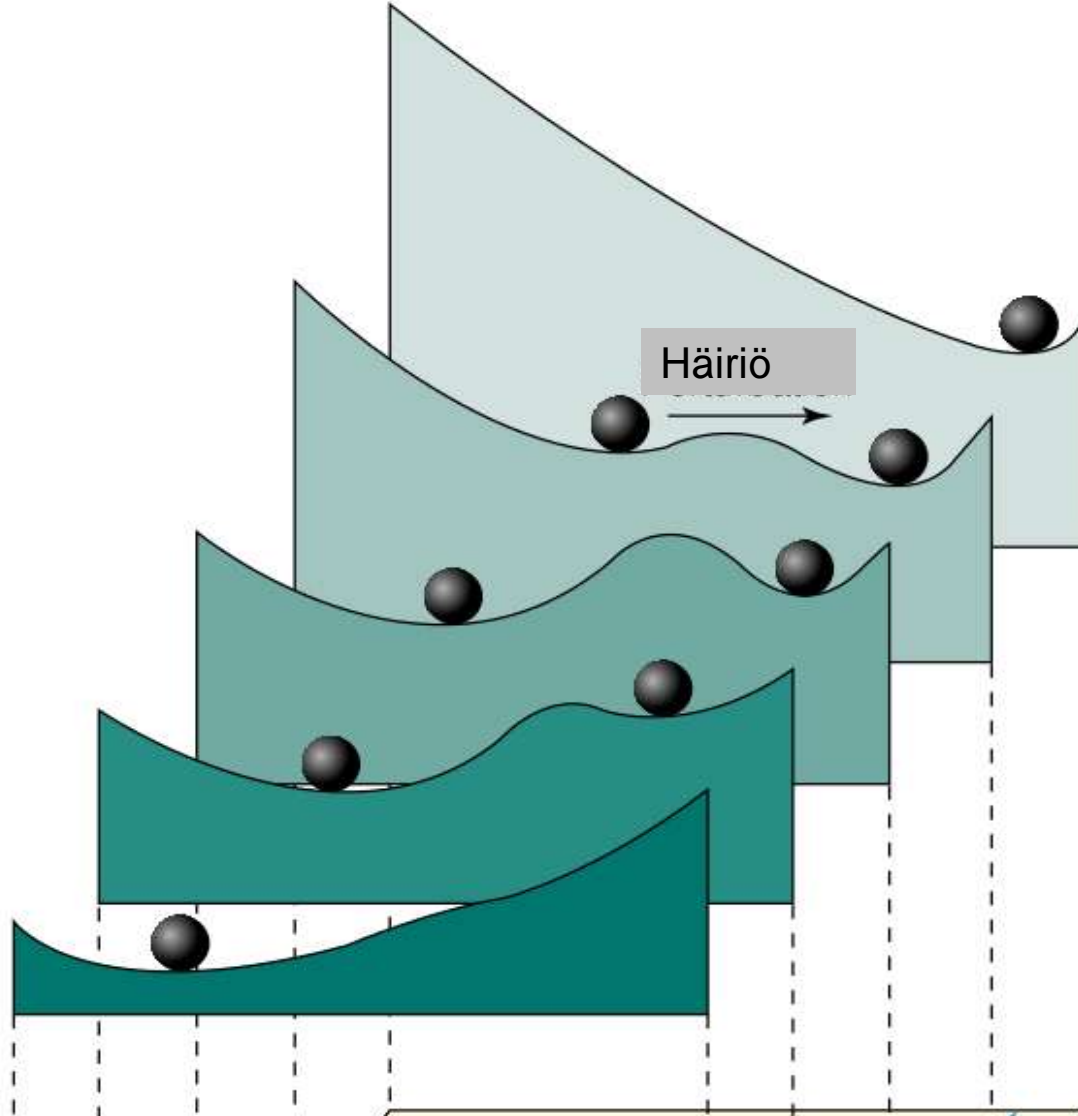
Edellyttää toimintalogiikan muutosta

- Jos talouslasku, yleinen pääoman kasvu ei mahdollista
- Yhden yhtiön kasvu mahdollista vain toisten kustannuksella ja silloinkin entistä vaikeampaa
- Valtiollinen järjestelmä rakennettu pääoman kasvun turvaamiseksi
- Media ja paljolti koulutusjärjestelmäkin kasvuparadigman vallassa

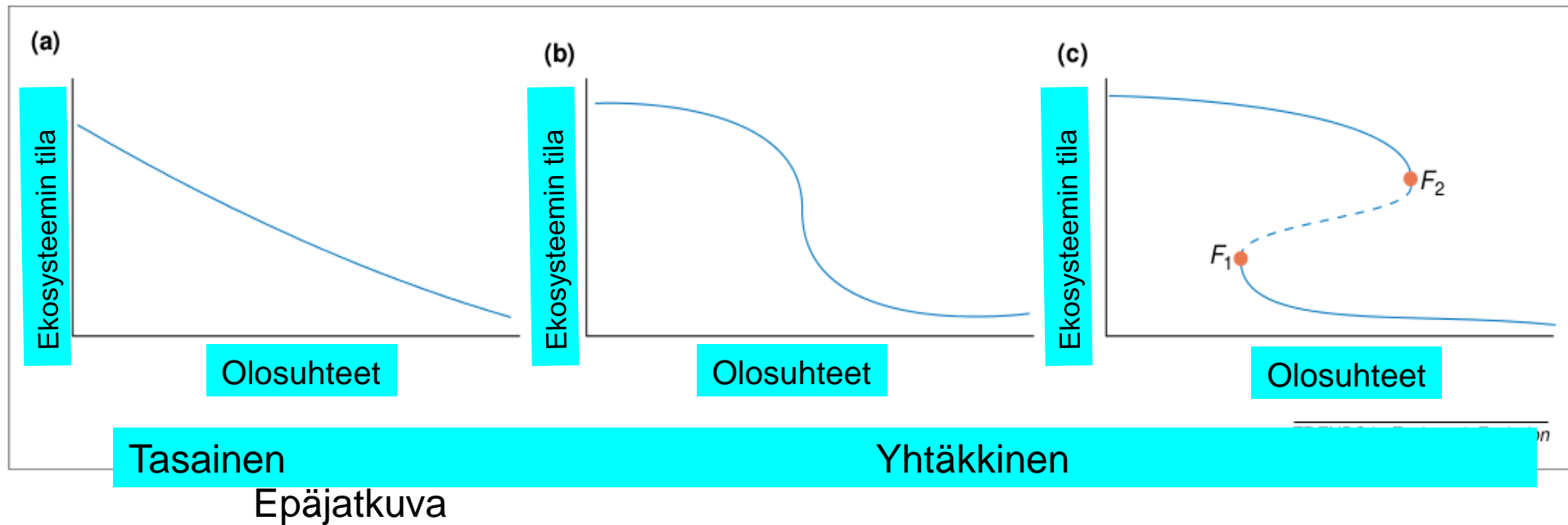
Toimintamuodon vaihdokset

- Ekosysteemien ja muiden järjestelmien toimintamuodon vaihdoksia on 2000-luvulla tutkittu vilkkaasti, ja alalta ilmestyy jatkuvasti uusia tieteellisiä artikkeleita.
- Regime shift
- Ekosysteemit, ilmasto, eläimet, ihmiset yhteiskunnan osajärjestelmät

Vakaus ja vaihdokset

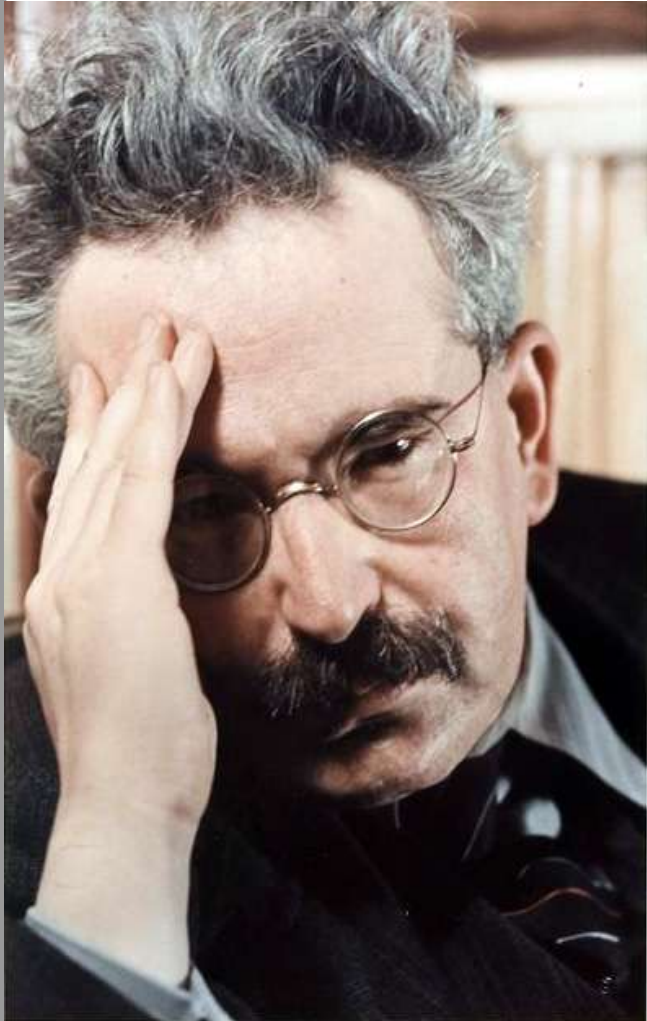
Vaihdostyypit

Miksi ja milloin vaihdos tapahtuu?

- Matalan järven tapaus
 - Lasketaan ravinteita – ensin ei näytä tapahtuvan mitään
 - Sitten kirkasta tilaa ylläpitävät prosessit (positiiviset takaisinkytkennät eli palautemekanismit) eivät enää kyllin voimakkaita
 - Toiset palautemekanismit vievät voiton → nopea siirtyminen sameaan toimintamuotoon (tilaan)
- Huojunnan väheneminen ja muuttuminen epäsymmetriseksi
- ”Välkehtiminen”

Onko kyse vallankumouksesta!?

- Walter Benjamin 1892-1940
- Benjamin 1939:
- **”Marxin mukaan vallankumoukset ovat maailmanhistorian vetureita. Mutta ehkä asia on aivan toisin. Ehkä vallankumoukset ovat tässä junassa matkustavan ihmissuvun tempaisu hätäjarrusta.”**

Mahdoton?

- Ylipäänsä – tällainen muutos ei voi edes alkaa
 - Ei ainakaan täällä
- Ei voi onnistua
 - **”Vallankumous syö lapsensa.”** (Georg Büchner 1835)

1835)

EXECUTION DE LOUIS CAPET AVE' DE NOM. LE 21. JANVIER 1793.

- Ranskan suuri vallankumous → terrori, giljotiini, Robespierre
- Lokakuun vallankumous → stalinismi
- lapsetkin oppivat tämän
- reaktio → postmodernismi

Kuitenkin mahdollista?

- Halkeamat nyky-yhteiskunnissa
- Vastarinta nyt
- Historian toinen tulkinta

Me jakomieliset

- EVAn kyselyt: suurin osa suomalaisista on 1980-luvulta lähtien kannattanut väitettä:
 - ”Pyrkimällä jatkuvaan taloudelliseen kasvuun ihminen tuhoaa vähitellen luonnon ja lopulta myös itsensä.”
- Samanaikaisesti enemmistö on äänestänyt puolueita, joiden keskeinen tavoite on taloudellisen kasvun turvaaminen.

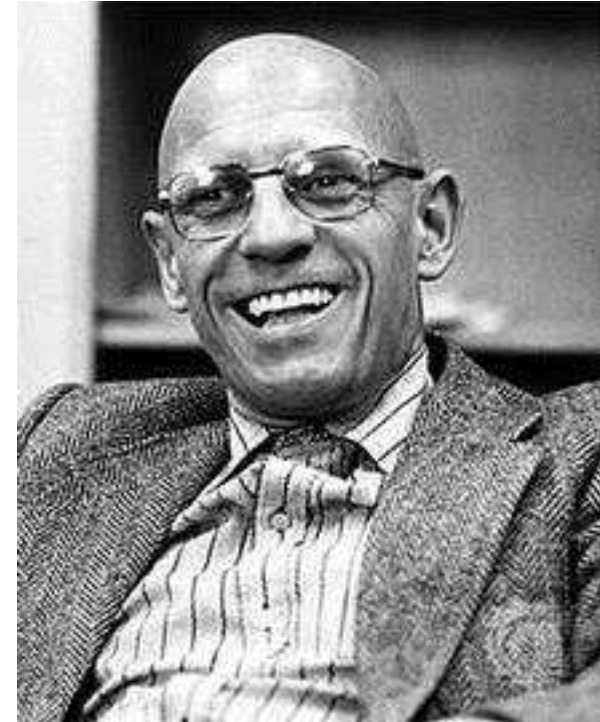
Teoriaa

- Roolit
- Diskurssit, subjektipositiot ja diskurssijärjestys

Sigmund Kvaløy

- Monipersonallisuus

Michel Foucault

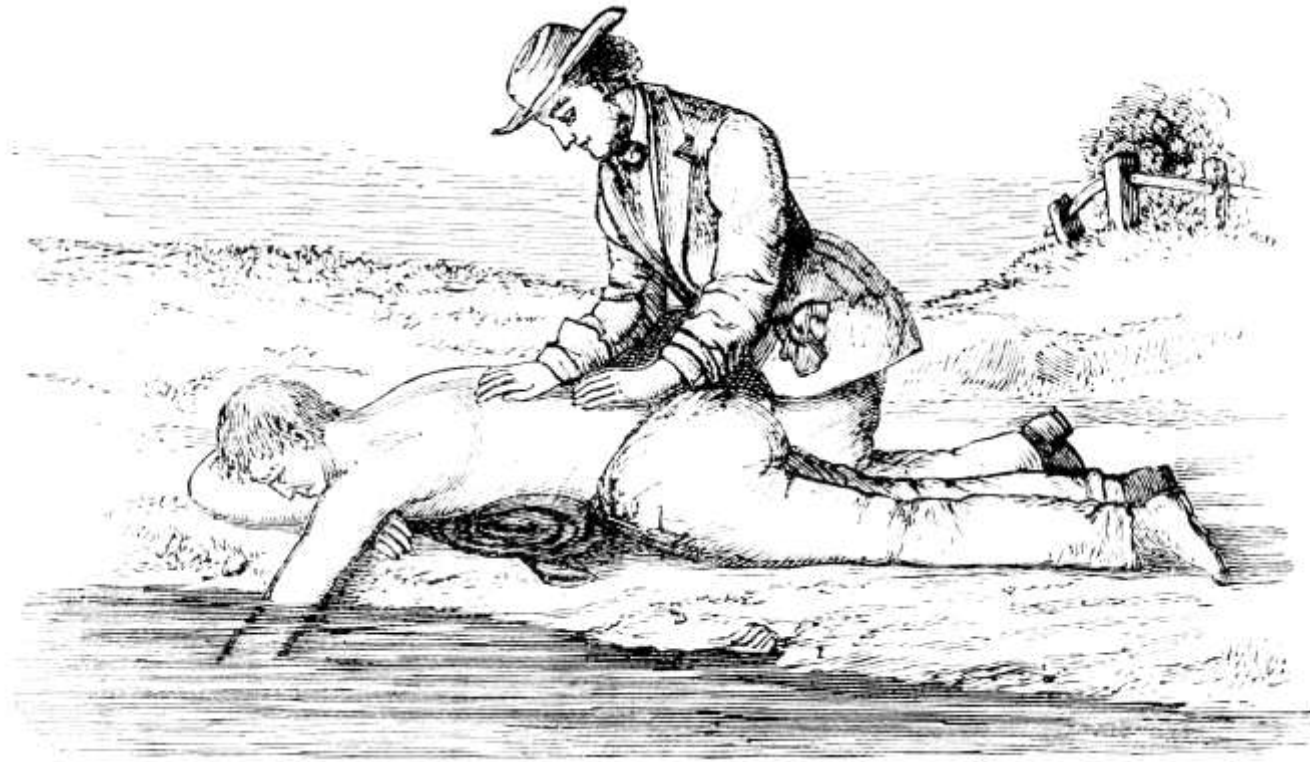
Toisenlainen maailma on olemassa

- yhteiskunta enemmän kuin valtio ja virallinen talous
- perheet, samassa vaikeassa asemassa olevien ihmisten keskinäisen avun renkaat, ystäväpiirit, tuttavaverkostot, harrastusryhmät ja erilaiset järjestöt.

Kommunismi kukoistaa

- ”Jokainen kykynsä mukaan, jokaiselle tarpeittensa mukaan!”
- Kun tarve on kyllin suuri tai kun apu on kyllin pieni

Erilaiset arvokäytännöt

- Rahan maailma vain yksi
- Kommunismi
- Elämä yhteisvaurauden puitteissa
- Hierarkia
 - Valtiollisuus
- anarkia

Massimo De Angelis

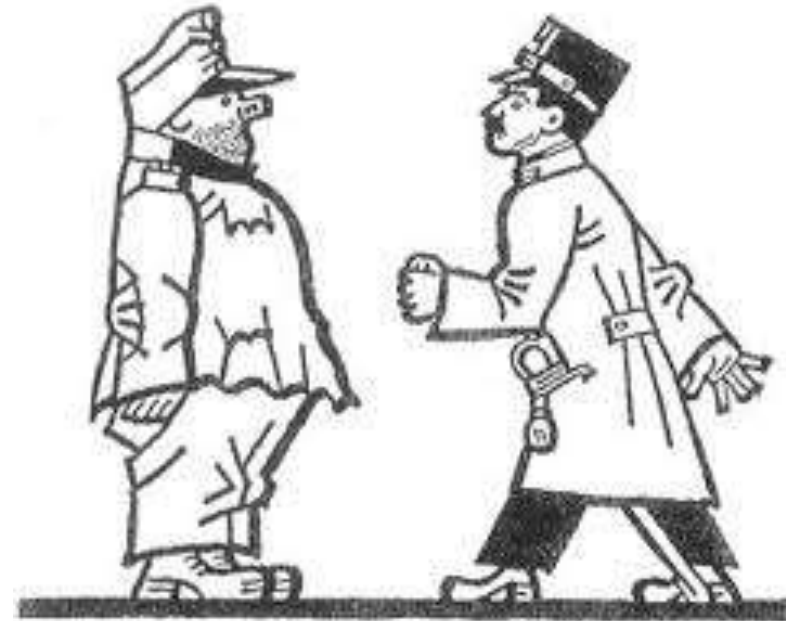
David Graeber

Näkymätön vastarinta

- Näkyvä ay-toiminta ei aina mahdollista – silti kamppaillaan:
 - liiallista työmäärää, työn rasittavuutta, johdon väärinkäytöksiä ja huonoa kohtelua vastaan

työntekijän
itseään määräämisoikeuden ja
osallistumisen puolesta

- Esimerkiksi työn tekeminen huolellisen huolimattomasti
- Kunnan sotamies Švejk (Jaroslav Hašek)

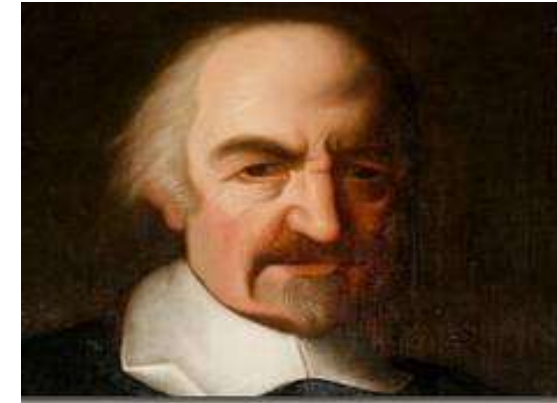
Myös maaseudulla

- talonpojat näennäisesti valtion kuuliaisia alamaisia
- käytännössä pyrkivät olemaan mahdollisimman riippumattomia keskusvallasta
- Sabotaasit
- Etiopialainen sananlasku:
 - ”Kun suuri herra kulkee ohi, viisas talonpoika kumartaa syvään ja pieraisee hiljaa.”

Paratiisit helvetin keskellä

- Thomas Hobbes 1651:
 - ”Tästä ilmenee, että silloin kun ihmiset elävät ilman yhteistä valtaa, joka pitää heidät kaikki kurissa, he ovat siinä tilassa, jota sanotaan sodaksi; sodassa, jota kaikki käyvät kaikkia vastaan.”
- Rebecca Solnit 2009:
 - **A Paradise Built in Hell: The Extraordinary Communities That Arise in Disaster.** Viking, New York

Vääristynyt peili

- Valtamedia: itsekäs, ahne ja avuton ihminen
- Vastarinnasta ja epävirallisista selviytymiskeinoista vaietaan
- Arkikokemus sivuutetaan:
 - Vaikka en minä ja kaverini, nuo toiset sellaisia

Yhteiskunnalliset liikkeet

- Näkymätön näkyväksi
- Yhteiskunta muuttuu välittömästi
- Suuri uhka valtajärjestelmille:
 - Sisäänmäärittely ja ulosmäärittely
- Sisäpiiriyhteisöllisyyden ja avoimuuden dialektiikka

Liikehistoriaa

- Liikkeiden vaikutus yleensä sivuutetaan
- Talonpoikaiskapinat keskeinen historiallinen voima
 - Velkojen armahdus Mesopotamiassa
 - Imperialismi Kreikassa ja Roomassa
 - Kiinassa jopa 10 000 kapinaa vuodessa

Mitä suurissa muutoksissa tapahtuu?

- Ranskan suuri vallankumous 1789
 - Ruuan hinnan voimakas nousu sytykkeenä
 - Hierarkkisen vallan kumoaminen: sektiodemokratia 1792-1794

Köyhät välillä niskan päällä

Robespierre ja jakobiinit lakkauttivat sektiodemokratian

Venäjän vallankumous

- Tsaarin vallan kumoaminen
- Valta luisui pois eliitiltä:
 - Talonpojat ottivat maan haltuunsa
 - Tehdaskomiteat ottivat vallan tehtaissa
- Leninille ja Trotskille ei sopinut ollenkaan: terrori
- Ihailivat USA:n teollisuutta:
 - Fordin kuvat mielenosoituksissa

Argentiina 2001

- Vallan hajautumin
- Korttelikomiteat
- Työpaikkojen itsehallinto
- Työttömien liikkeet
- Vaihtopörssit
- Uudet, affektiiviset suhteet
 - Sitrin, Marina A: *Everyday Revolutions, Horizontalism and Autonomy in Argentina*. Zed, London 2012

Ekologinen suuri muutos?

- Edistysusko rapautunut
- Hätäjarrutus – ei junan kiihdytys
- Tällöin suuressa muutoksessa yleensä tapahtuva vallanhajautus ei välttämättä häiritse ”vallankumousjohtajia”

Siis

- Nyky-yhteiskunta hauras ja halkeileva ja sen oikeutus heikko
- Suuri sosiaalinen ja subjektiivinen ylijäämä
- Muutosvoimia on – suurin osa näkymättömiä
- Tärkeintä useimmissa ihmisissä olevan toisen mobilisoiminen

Ryhtyäkö toimintalogiikan muuttajaksi?

- Viitekehyksen muuttaminen
 - Puhuminen, kirjoittaminen, toimiminen
- Helposti hylkiöksi monissa piireissä
 - Rahatyö loppuu
- Miten voi uskaltaa, vaikka tilanne sitä ehdottomasti vaatiikin?
 - Rahan tilalle erilaiset aidot yhteisölliset suhteet
 - Raha vääristynyttä yhteisöllisyyttä